

ปัจจัยที่มีผลต่อการคงอยู่ในระบบราชการของทันตแพทย์ กระทรวงสาธารณสุข ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ประเทศไทย

สุบิน พัวศิริ* ไสริยา เจริญจิต** สุวิทย์ อุดมพานิษฐ์***

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการคงอยู่ของทันตแพทย์ในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข ภาคตะวันออกเฉียงเหนือของทันตแพทย์ จำนวน 857 คน รวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามชนิดตอบด้วยตนเอง ซึ่งมีค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม วัดจากสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาคเท่ากับ 0.88 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพรรณนาและการวิเคราะห์ความถดถอยพหุคูณลอจิสติก ผลการศึกษา พบทันตแพทย์ตอบแบบสอบถามกลับมา จำนวน 546 คน (ร้อยละ 63.7) อายุเฉลี่ย 32.8 ปี ทันตแพทย์ร้อยละ 69.0 เป็นเพศหญิง สถานภาพโสดร้อยละ 63.5 มีภูมิลำเนาอยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือร้อยละ 62.4 ค่ามัธยฐานของรายได้เท่ากับ 54,200 บาทต่อเดือน (ค่าต่ำสุด-สูงสุด:15,170-138,900) ทันตแพทย์ร้อยละ 81.3 วางแผนรับราชการต่อ โดยปัจจัยที่มีผลต่อการวางแผนรับราชการต่อ ได้แก่ การมีภูมิลำเนาอื่นที่ไม่ใช่กรุงเทพมหานคร (OR=3.4, 95% CI:1.67 ถึง 6.80) สำเร็จการศึกษาจากมหาวิทยาลัยขอนแก่น (OR=1.9, 95% CI:1.02 ถึง 3.38) รายได้มากกว่า 50,000 บาทต่อเดือน (OR=1.9, 95% CI:1.16 ถึง 3.15) สมรสแล้ว (OR=1.9, 95% CI:1.06 ถึง 3.4) ความรับผิดชอบของงาน (OR=1.9, 95% CI:1.10 ถึง 3.19) เงินเดือนและสวัสดิการ (OR=1.8, 95% CI:1.10 ถึง 2.79) ความมั่นคงในงาน (OR=1.6, 95% CI:1.08 ถึง 2.35) การไม่มีความเครียด (OR=2.5, 95% CI:1.52 ถึง 4.01) และสิ่งที่ได้รับจากงาน (OR=2.0, 95% CI:1.20 ถึง 3.30) จากผลการศึกษาควรสนับสนุนความก้าวหน้าทางการศึกษา คำนึงถึงความเสมอภาคและยุติธรรมในองค์กร โดยมีระบบการประเมินงานที่ชัดเจน ให้การยกย่องชมเชยแก่ผู้ที่ปฏิบัติงานดี ตลอดจนมีค่าตอบแทนต่างๆ ที่เหมาะสม

คำไชรหัส: ทันตแพทย์/ กระทรวงสาธารณสุข/ แรงจูงใจ/ การคงอยู่/ การลาออก

บทนำ

การขาดแคลนบุคลากรทางการแพทย์ของกระทรวงสาธารณสุขนับเป็นปัญหาที่มีต่อเนื่องมาโดยตลอด โดยเฉพาะในสายงานแพทย์ และทันตแพทย์ จากการสำรวจในปี พ.ศ.2550 พบมีทันตแพทย์ที่ปฏิบัติงานทั่วประเทศ จำนวน 9,337 คน อยู่ในภาคเอกชน จำนวน 4,985 คน (ร้อยละ 53.4) และกระทรวงสาธารณสุข จำนวน 3,025 คน (ร้อยละ 32.4)² และจากรายงานกองทันตสาธารณสุข ในปี พ.ศ.2552 พบมีทันตแพทย์ทั่วประเทศ จำนวน 9,646 คน อยู่ในภาคเอกชน จำนวน 5,143 คน (ร้อยละ 53.3) และกระทรวงสาธารณสุข จำนวน 3,110 คน (ร้อยละ 32.2)³ จะเห็นว่าในช่วง 2 ปีที่ผ่านมาทันตแพทย์สังกัดกระทรวงสาธารณสุขมีสัดส่วนแทบไม่เปลี่ยนแปลงเลย ส่วนใหญ่ยังคงปฏิบัติงานอยู่ในภาคเอกชน เมื่อพิจารณาสัดส่วนจำนวนทันตแพทย์ทั้งหมดต่อประชากรในปี พ.ศ. 2552³ พบกรุงเทพมหานครมีสัดส่วนเท่ากับ 1:1,195 คน

และภาคตะวันออกเฉียงเหนือพบว่ามีส่วนมากที่สุดเท่ากับ 1:18,597 คน ส่วนภูมิภาคอื่นๆ มีสัดส่วนประมาณ 1:10,000 คน ซึ่งการวิเคราะห์อัตรากำลังคนทางทันตสาธารณสุขไทยได้เสนอสัดส่วนทันตแพทย์ต่อประชากรที่เหมาะสม คือ ไม่เกิน 1:8,000 คน⁴ ดังนั้นสัดส่วนที่ยังไม่ได้ตามเกณฑ์ที่เหมาะสมโดยเฉพาะในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ อาจทำให้เกิดปัญหาต่อระบบบริการสุขภาพช่องปาก ทำให้คุณภาพของงานบริการมีประสิทธิภาพลดลง และการเข้าถึงบริการอาจใช้เวลานานขึ้นได้ นอกจากนี้จากการศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ปี พ.ศ.2547⁵ พบทันตแพทย์ในโรงพยาบาลชุมชน ร้อยละ 50.0 มีความต้องการจะลาออกจากราชการเนื่องจากค่าตอบแทนต่ำ งานหนัก ไม่ชอบระบบราชการและภูมิลำเนาอยู่ห่างไกลและจากการศึกษาในจังหวัดสุราษฎร์ธานี ปี พ.ศ.2550⁶ พบทันตแพทย์ ร้อยละ 65.0 เคยมีความคิดจะลาออกจากราชการเนื่องจากรายได้น้อย ไม่ชอบระบบราชการและภาระ

* ภาควิชาทันตกรรมชุมชน คณะทันตแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น

** วิทยาลัยการสาธารณสุขสิรินธร อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น

*** สำนักวิชาทันตแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย

Factors Affecting the Retention in the Government Service of Dentists in the Ministry of Public Health in Northeast, Thailand

Subin Puasiri* Soraya Chaleoijit** Suwit Udompanich***

ABSTRACT

This cross-sectional analytical research aims to evaluate the factors affecting the retention among dentists in the Ministry of Public Health in Northeastern, Thailand. The study population was 857 dentists who are working in health care setting under the Ministry of Public Health in the Northeast, Thailand. Data were collected by a self-administered questionnaire which was checked for content validity and had a reliability of 0.88, as measured by Cronbach's alpha coefficient. Data were analyzed using a descriptive and multiple logistic regression analysis. The results showed the response rate of 63.7 percent. The average age of respondents was 32.8 years old; 69 percent of them was females; 63.5 percent were single; and 62.4 percent lived in the Northeast. The median of incomes were 54,200 baht per month (min-max=15,170-138,900). 81.3 percent of dentists have planned stay on working. Factors that significantly affected the retention of dentists include the following: hometown located elsewhere aside from Bangkok (OR=3.4, 95% CI=1.67 to 6.80), Khon Kaen University graduate's (OR=1.9, 95% CI=1.02 to 3.38), over all incomes greater than 50,000 baht per month (OR=1.9, 95% CI=1.16 to 3.15), the marriage status (OR=1.9, 95% CI=1.06 to 3.4), job responsibility (OR=1.9, 95% CI=1.10 to 3.19), salary and benefits (OR=1.8, 95% CI=1.10 to 2.79), stability of jobs (OR=1.6, 95% CI=1.08 to 2.35), distress (OR=2.5, 95% CI=1.52 to 4.01) and job outcomes (OR=2.0, 95% CI=1.20 to 3.30). Base on the aforementioned results, every workplace need to increase post graduation opportunity, regarding organizational equality and justice, clear assessment system, accord them praise for good work and proper incentive wages.

Keywords : Dentist/ the Ministry of Public Health/ Motivation/ Retention/ Resign

Correspondence author

Subin Puasiri
Department of Community Dentistry,
Faculty of Dentistry, Khon Kaen University,
Amphur Muang, Khon Kaen, 40002
Tel.: +66 4336 2104 #45142
Fax.: + 66 4320 2862
E-mail: subin@kku.ac.th

* Department of Community Dentistry, Faculty of Dentistry, Khon Kaen University, Amphur Muang, Khon Kaen.

** Sirindhorn College of Public Health, Amphur Muang, Khon Kaen.

*** School of Dentistry, Mae Fah Luang University, Amphur Muang, Chiang Rai.